

Скалозубова Н.С.

кандидатка технічних наук, організаторка асоціації Centre Cultural Ucràines de Tarragona, м. Таррагона, Іспанія

КУЛЬТУРА В ЕМІГРАЦІЇ: ЯК УКРАЇНСЬКА КНИГА СТВОРЮЄ ПРОСТІР ДЛЯ ІДЕНТИЧНОСТІ ЗА КОРДОНОМ

У сучасних умовах повномасштабної війни та вимушеної міграції українців питання збереження мови, культури та національної ідентичності набуває особливого значення. Одним із важливих засобом підтримки культурного зв'язку з рідним краєм сьогодні стає українська книга.

В умовах еміграції книга перестає бути лише джерелом інформації чи формою дозвілля. Вона перетворюється на простір культурної спадщини, спосіб збереження рідної мови та підтримки емоційного зв'язку з Україною. Для багатьох українців читання українською мовою стає формою самоідентифікації та можливістю зберегти відчуття приналежності до власної культури навіть за межами країни.

Читання також набуває терапевтичного значення. Для багатьох українців книга стає способом емоційної рівноваги, зниження рівня тривожності та опори для внутрішнього зв'язку з власною культурою. Особливо це стосується читання українською мовою, яке створює відчуття захищеності, знайомої території та емоційної близькості зі своїм домом. У сучасних умовах війни література виконує не лише естетичну чи освітню функцію, а й стає формою культурної підтримки та внутрішньої боротьби, щоб не втратити свою національну ідентичність.

Особливу роль у цьому процесі відіграють локальні культурні ініціативи українських громад за кордоном. Прикладом може слугувати діяльність української спільноти в місті Таррагона (Іспанія), де було створено книжковий клуб, організовано українську книжкову полицю в місцевій бібліотеці та проводяться культурні заходи, спрямовані на популяризацію української літератури й культури.

Важливим прикладом культурної дипломатії став міжнародний проєкт «Українська книжкова полиця», започаткований у 2022 році під патронатом Першої леді України Олени Зеленської [1]. Проєкт спрямований на поширення української літератури у бібліотеках світу та підтримку українських громад за кордоном. У листопаді 2025 року в Публічній бібліотеці Таррагони було

відкрито нову «Українську книжкову полицю», до якої передали понад 200 українських книжок для дітей та дорослих. У відкритті взяли участь представники української громади, дипломатичних установ України та місцевих органів культури [2].

Практика популяризації української літератури серед української спільноти в Іспанії демонструє стійкий інтерес до книжок українською мовою. Особливу увагу читачів привертають твори сучасних українських авторів та класична література, які допомагають підтримувати культурний зв'язок та зберігати національну приналежність. У читацьких практиках українців в еміграції книга поступово стає не лише елементом культурного дозвілля, а й важливою формою підтримки мовного середовища за кордоном.

Особливе значення в середовищі української діаспори має українська класична література. Твори Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесі Українки, Михайла Коцюбинського, Івана Нечуя-Левицького та інших авторів стають не лише літературною спадщиною, а способом культурного самоусвідомлення. Перечитування класичної української літератури в умовах еміграції часто набуває нового змісту. Тексти, знайомі зі шкільної програми, сприймаються через особистий досвід війни, втрати дому, адаптації до нового середовища та переосмислення власної культурної належності.

Водночас інтерес до української літератури проявляють і представники іспанської спільноти. Наявність українських книжок у бібліотеках та культурних просторах сприяє ознайомленню іспанських читачів з українською історією, культурою та сучасною літературою. У цьому контексті українська книга стає важливим інструментом культурної співпраці та міжкультурного діалогу між Україною та Іспанією.

Через літературу іноземні читачі отримують можливість ознайомитися з українською історією, культурою, традиціями та сучасними суспільними процесами. У контексті російсько-української війни популяризація української літератури за кордоном набуває особливого значення, оскільки сприяє формуванню окремого українського культурного голосу у світовому інформаційному просторі.

Важливу роль у популяризації української книги сьогодні відіграють також цифрові медіа та соціальні мережі. Instagram, Telegram, TikTok та інші платформи стають сучасними культурними просторами, у яких відбувається формування читацьких спільнот та популяризація української літератури.

Соціальні мережі дозволяють не лише поширювати інформацію про книги, а й створювати нові формати культурної комунікації: книжкові клуби онлайн, літературні обговорення, рекомендації, тематичні відео та інтерактивні читацькі практики.

Таким чином, українська книга в умовах еміграції виконує не лише освітню чи інформаційну функцію, а стає важливим елементом збереження національної ідентичності, культурної пам'яті та єдності українців за кордоном. Навіть невеликі локальні ініціативи здатні створювати повноцінний український культурний простір за межами України та підтримувати зв'язок між людьми через мову, літературу та спільний культурний досвід. Саме тому українська книга за кордоном сьогодні стає не лише способом читання, а способом збереження культурної спадщини та присутності України у світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. <https://www.president.gov.ua/news/ukrayinski-knizhkovi-polichki-v-mezhah-proyektu-oleni-zelens-89153>
2. <https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/4063380-v-ispanii-vidkrili-novu-ukrainsku-knizkovu-policku.html>

Татаринів А.Л.

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти Херсонського державного університету, м. Херсон, Україна
наукова керівниця – докторка педагогічних наук, професорка
Лимаренко Л.І. м. Херсон, Україна

ТРАНСФОРМАЦІЯ КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЄВИХ ПРАКТИК В УМОВАХ ВІЙНИ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Повномасштабна війна в Україні стала чинником глибоких трансформацій і великих змін у соціокультурній сфері, погіршивши спосіб життя українців, цінності та повсякденні практики населення.

Культурно-дозвілєва сфера, яка традиційно базувалася на публічності та масових заходах, опинилася в умовах жорстоких обмежень через постійні обстріли, руйнування інфраструктури та запровадження комендантської години в усіх містах від заходу до сходу нашої країни.

Мета дослідження полягає у виявленні та теоретичному обґрунтуванні ключових напрямів трансформації дозвілєвих моделей в Україні під впливом